

kompetenscentrum för hållbar hantering av vatten i jordbruket

Kristianstads grundvattenråd 230301

Ingrid Bornfeldt Persson

Jordbruksverket arbetar för

- en ökad och hållbar matproduktion
- en god djurvälstånd och
- en levande landsbygd i hela Sverige

En livsmedelsstrategi för Sverige

- fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet

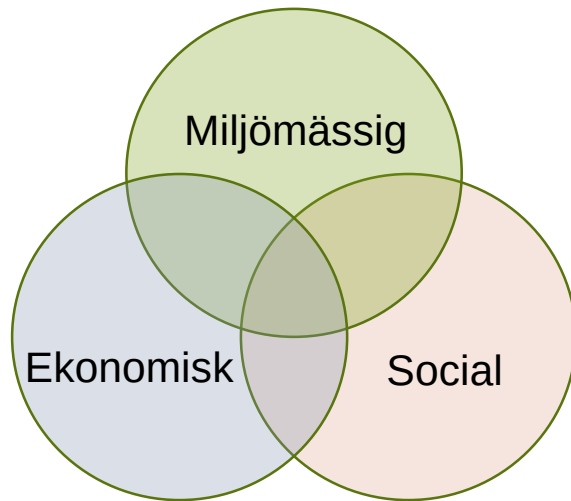

Att förändra vår värld:

Agenda 2030 för hållbar utveckling

Vad innebär ett hållbart jordbruk?

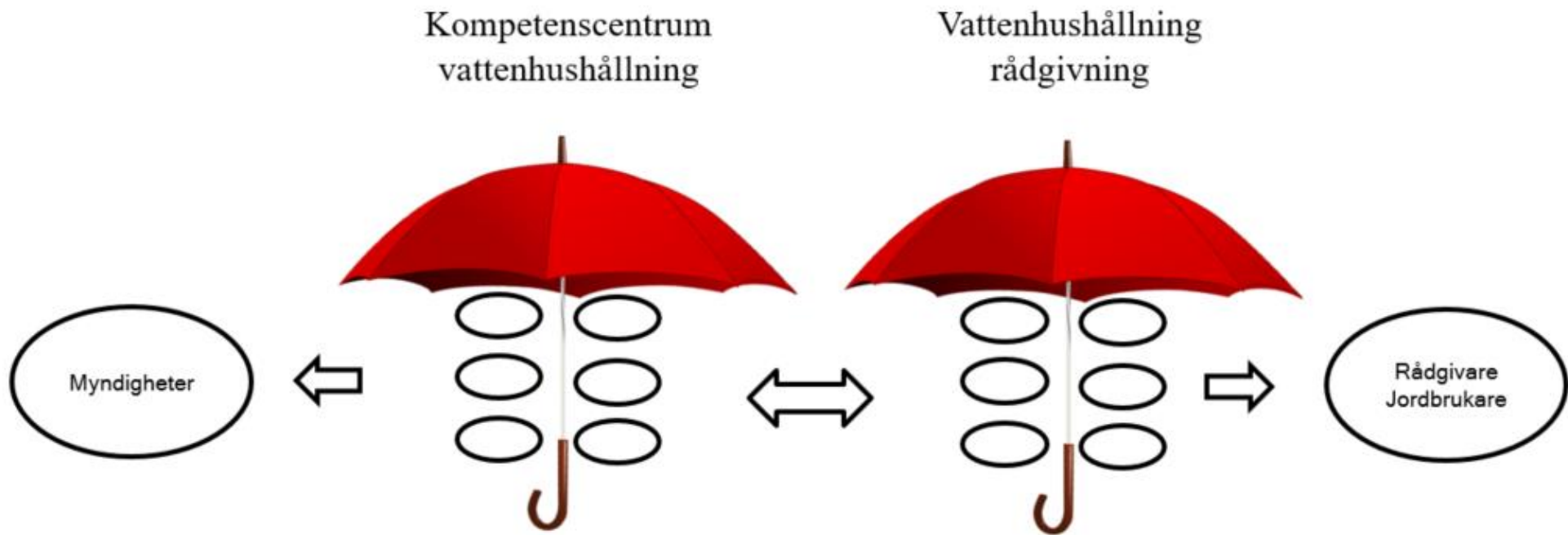

- begränsad påverkan på omgivande miljö
- ekonomiskt uthålliga företag
- rättvisa sociala villkor

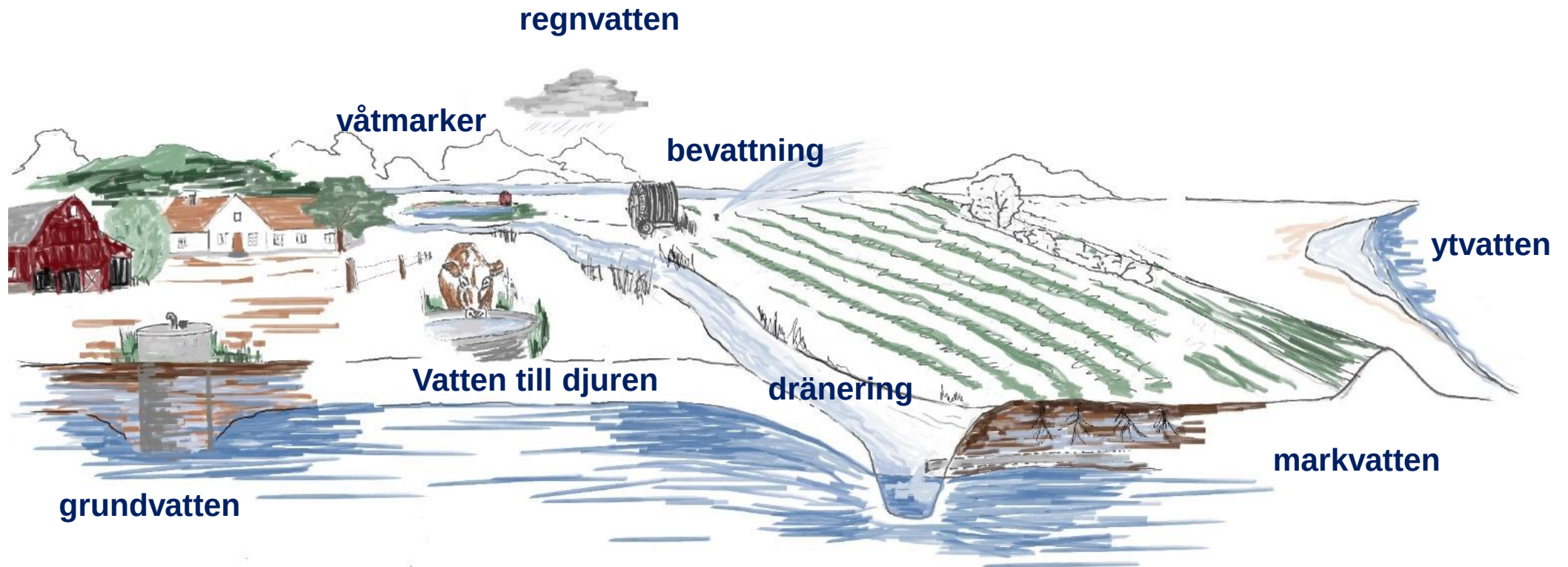
Men även

- att ta tillvara jordbruksmarkens potential att producera livsmedel

Jordbruksverket

Jordbrukets hantering av vatten

Klimatanpassning

- Målet är ett konkurrenskraftigt och hållbart jordbruk även i framtiden
- Klimatanpassning är en förutsättning för att nå dit

Några nödvändiga pusselbitar:

- det måste finnas en framtidstro i branschen
- företagen behöver en lönsamhet för att ha råd med nödvändiga investeringar
- tillgång till kompetens för att fatta rätt beslut i samband med investeringar och andra förändringar
- ett regelverk som underlättar omställningen

Översvämning i rapsfält (foto Anuschka Heeb).

Vad pågår just nu i vattenteamet?

Vattenteamet jobbar främst med kvantitetsfrågor

- För mycket vatten, dränering, översvämning
- Vattenbrist, torka, bevattning, vatten till djurhållning

Dagens presentation blir ett axplock med fokus på vattenbrist och vattenuttag

EU:s gemensamma jordbrukspolitik

Jordbrukspolitiken reviderad, ny version 2023

Syften:

- ett konkurrenskraftigt jordbruk som garanterar livsmedelsförsörjningen i unionen
- att bidra till EU:s miljö- och klimatmål
- att förbättra den socioekonomiska strukturen på landsbygden

Nytt stöd till bevattningsdammar

Stödet ska bidra till att anpassa jordbruket till ett förändrat klimat

- minskad vattentillgång
- ökat vattenbehov i jordbruket

Stödet ska hjälpa till att

- spara på grundvatten
- undvika uttag från vattendrag under perioder med lågt vattenflöde

Stöd till vattenvårdsåtgärder

Våtmarker får fortsatt stöd för

- biologisk mångfald
- minskat växtnäringsläckage

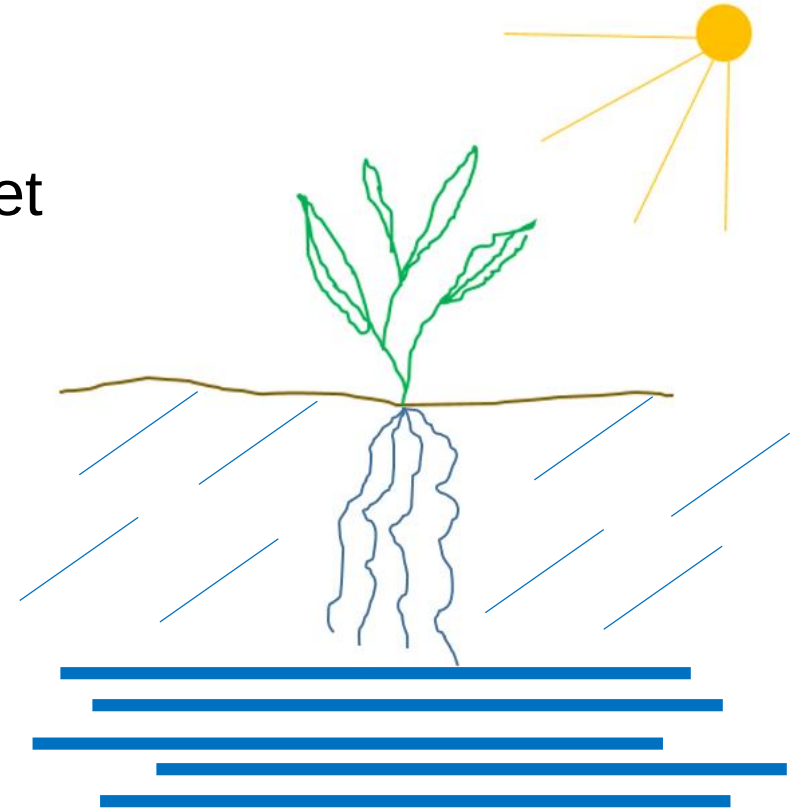
Inte längre möjligt att få stöd för
kombidammar

Stöd till täckdikning

Dräneringen påverkar växternas torktålighet

- växterna har sina rötter i området ovanför grundvattnet
- på en väl-dränerad jord får växterna ett djupare rotsystem
- då får de också tillgång till ett större markvattenmagasin

Grundvillkor (tvärvillkor)

Regler som man måste följa för att inte få avdrag på EU-stöden

- uttag av vatten för bevattning (har funnits sedan tidigare)
- uttag av vatten för annan jordbruksverksamhet (nytt 2023)
- uppdämning av vatten (nytt 2023)
- markavvattning (på torvmark från 2024)

Nytt dricksvattendirektiv

Skillnader mot tidigare 1998 års dricksvattendirektiv

- Riskbaserad metod för dricksvattensäkerhet från tillrinningsområde till tappställe
- Åtgärder mot vattenläckage
- Material i kontakt med dricksvatten
- Förbättra tillgången till dricksvatten
- Främja användningen av kranvatten

Bevattning med renat avloppsvatten

Ny EU-förordning för återanvändning av renat avloppsvatten

- Minimikrav för vattenkvalitet
- Tillståndsplikt
- Riskhanteringsplan

Vanligt utomlands, där man sett ett behov av reglering
Ovanligt i Sverige men viktigt lokalt, framförallt på Gotland

Kommer användningen att öka i Sverige?

- klimatförändringarna kan leda till ökad konkurrens om vatten
- Kan vattnet levereras till ett pris som jordbrukaren kan betala?
- vem ansvarar för infrastruktur och distribution?
- mer intressant för andra kunder, t ex kylvatten i industrin?
- ett alternativ för jordbruket är att återvinna dräneringsvatten

Kan bli en viktig källa lokalt, på nya platser

Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram 2022-2027

I Södra Östersjöns vattendistrikt finns en delåtgärdsplan för torka och vattenbrist

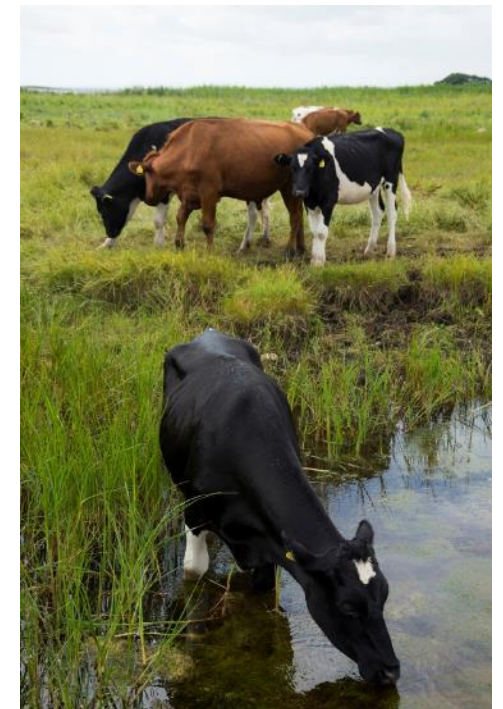
Jordbruksverket ska utveckla rådgivningsverksamhet om

- vatteneffektivisering
- hur man säkerställer tillgången till vatten
- gäller både växtodling och djurhållning

Robust enskild vattenförsörjning

Projekt som leds av SVA och bekostas av MSB

- Pågår 2021-2023
- Öka riskmedvetenheten hos vattenanvändare
- Öka medvetenheten om det egna ansvaret
- Sprida kunskap och goda exempel
- Ta fram hjälpmedel för risk- och sårbarhetsanalys och åtgärdsplan.

Förbättrad vattenbalansberäkning

SMHI:s hydrologiska modell s-Hype

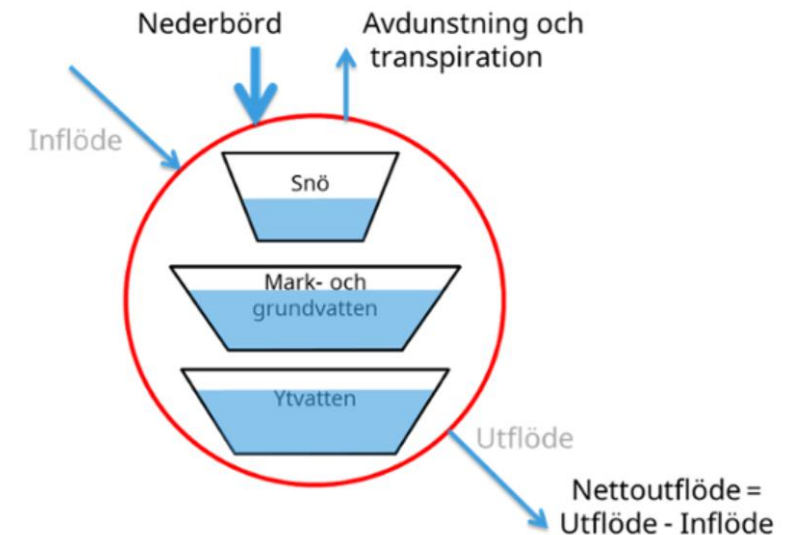
- Inkludera bevattning i underlaget

Rapport:

- förbättrad vattenbalansberäkning genom inkludering av jordbruksbevattning

Pågående arbete:

- anpassa underlaget till faktiskt bevattnad areal

Källa: SMHI:s hemsida

Rättvist vatten

- Projekt som leds av SMHI, bekostas av FORMAS
- Pågår 2023-2026
- nå en bred samsyn i samhället kring rättvis fördelning av vattnet
- Motala Ströms avrinningsområde
- ska kunna skalas upp till hela landet

Vatten en gemensam resurs

- vatten är en viktig produktionsfaktor i jordbruket
- samtidigt påverkas flera miljömål negativt
- det är många andra som också behöver vatten
- en hållbar vattenförvaltning kräver att vi pratar med varandra
- vi måste kunna prata om flera mål samtidigt för att hantera målkonflikter

